

Simpel fejlfinding og vedligeholdelse

Skrevet af bøsseemager Christian Vest
for Danmarks Jægerforbunds riffelinstruktøruddannelse.

Vedligeholdelse af riffel/haglbøsse.

Rust er ethvert våbens værste fjende, men såre enkel at holde nede/undgå. Rust er en naturlig nedbrydelse af jern og sker ved en proces hvor de 21 % oxygen/ilt af den atmosfæriske luft, der omgiver os, går i forbindelse med jernets/stålets overflade og omdanner det til rust. Det er derfor vigtigt, at man altid beskytter sit våbens metaloverflade med en olie eller våbenfedtsfilm/lag. Fugt og temperatursvingninger accelerer rustprocessen, så det bedste klima man kan opbevare sit våben i, er i stuetemperatur. Våben i et våbenskab placeret i en kold kælder eller garage, er noget nær det værste opbevaringssted man kan vælge.

Efter endt jagt eller skydning gælder det om, at aftørre sit våben for vanddråber og fugt og have en klud mættet med våbenolie liggende til, at påføre våbenet en let oliefilm. At proppe sit våben direkte i et futteral efter jagt eller skydning uden, at aftørre det for fugt eller vand, er at bede om rustangreb. Kun et er værre, rigtig mange, desværre for mange, våbenkufferter er forret med vaffelskum. Frygteligt nok, kan vaffelskum udvikle svovlsyre hvis det udsættes for vand eller fugt, og svovlsyre og saltsyre er ganske fremragende til, at fjerne brunering med, så tænk på det næste gang man lægger riflen i våben kufferten. Altid en oliefilm på våbenets metaloverflader!

Ved opbevaring over længere tid er det en god ide, at påføre metaloverfladerne et let lag våbenfedt. Våbenolie på spray er alt for tyndt og fordamper væk på kort tid. Bedre er der, at anvende god gammeldags våbenolie på flaske og gerne finde en lidt tykflydende olie. Man bør påføre de dele af våbenets mekaniske dele, som udsættes for hårdt slid, et lag våbenfedt. Her tænkes på haglbøsses hovedbolt/hovedboltknaster, ejektor-arme, låsekiler, forskæfters glidedel mod basculen m.v. Hos rifler gælder det bundstykkets låseknaster og dets spændestykke mod aftrækkerdelen i låsestolen/styrerammen.

Riffelløb og haglbøssepiber skal naturligvis trækkes igennem og have en tynd oliefilm, som alment vedligeholdelsesprincip. Dog skal man ved rifler huske på, at en oliefilm i løbet vil påvirke skuddets placering. Det er derfor vigtigt, at rense denne oliefilm væk inden jagten. I jagtsæsonen bør man nøjes med, at trække løbet igennem med en tør klud eller bomuldsrensborste hvis man har afgivet skud.

Små kalibre med høj hastighed vil afsætte mere kobber og tombak i riffelløbet og dette skader præcisionen. Skulle ens riffel begynde, at præstere en dårligere skudgruppe, vil en kemisk rensning af riffelløbet med kobber og tombakfjerner, næsten altid løse dette problem.

Træskæfter med alm. oliebehandlede overflader skal have et tyndt lag skæfteolie efter endt jagt eller skydning. Dog må man aldrig påføre netskæringerne skæfteolie. Her vil skæfteolien hobe sig op og vil hærde til en fedtet og skidtsamlende overflade.

Riffel:

Typiske funktionsfejl på rifler er;

1. Fødeproblemer ved repetering eller genlade-funktion ved halvautovåben.
2. Klikkere på patroner.
3. Manglende præcision.
4. Utilstrækkelig udkaster funktion.
5. Patroner der klemmer i kammeret.

Det er ikke altid let, at identificere en funktionsfejl på et våben og slet ikke hvis funk.fejlen optræder periodisk. Man bør som hovedregel lade en Bøssemager om, at stille diagnosen og kuren, for det kan være kompliceret og risikobetonet, selv at give sig i kast med at løse problemerne. Én ting kan naturligvis aldrig skade og det er, at kende sit våben og dets funktion. Det er selve nøglen til, at kunne identificere en funktionsfejl og muligvis kunne afhjælpe den på en jagt, langt fra en Bøssemager.

1. Fødeproblemer ved repetering eller genlade-funktion ved halvautovåben.

Langtfra alle rifler kan lade problemfrit med fladnæsede projektiltyper. Det ses ofte, at patronen under indladning i kammeret støder på kammerkanten med projektilet. Det er typisk Lapuas fladnæsede projektiltyper og Normas Vulkan-projektiler, der kan fremkalde denne lade lade hæmning. Her er der kun et at gøre, skift ammunition og vælg en mere spids projektiltype.

Hvis patronerne under repetering "dykker" ned i magasinbrønden, skyldes det oftest, at magasinets fjeder er knækket eller er blevet sat omvendt i under adskillelse. Her kan man forsøge, at vende bladfjederen om, men det er nu mest et tegn på en for svag magasin fjeder, der bør skiftes.

Aftagelige magasiner er yderst ømfindtlige overfor slag og skader op magasinlæberne, dvs., den øverste del af magasinet. Magasinlæberne også kaldet fødelæberne har en vinkel hvorpå partonerne kører frem under indladningen i kammeret. Ændres denne vinkel bare det mindste, kan det medføre fødeproblemer. Magasiner ser simple ud, men er det ikke og kun militærvåbens magasiner er robuste og kan tage mange tæsk og stadig virke. Det er en rigtig god ide, at have to eller flere reservemagasiner med på en jagtrejse hvis magasinet skulle blive beskadiget. Forsøg aldrig, at rette på magasinlæberne med værktøj. Kun en Bøssemager ved hvordan det skal gøres.

Aftagelige magasiner kan falde ud af magasinbrønden under skydning. Dette skyldes som regel dårligt indgreb ved magasinudløserpalen eller en for svag returfjeder i udløserpalen. Det kan også skyldes manglende rengøring og op hærde olie ved udløserpalens indgreb. Her vil en adskillelse og rensning måske kunne løse problemet.

Fødeproblemer hos halvautovåben kan være de samme, som før beskrevet, men når det kommer til genlade problemer hos halvautovåben, er der mange muligheder for fejl. Som ejer af en halvautomatisk riffel bør man teste og finde frem til den ammunition, der genlader absolut pålideligt i ens våben. De fleste halvautoer genlader ved gastrykstempel. På visse rifler, bla. Browning, kan man selv regulere gasudtaget ved at tage forskæftet af og dreje på en gasreguleringskrue. En partons gastryk kan variere meget i forskellige temperaturer. Ved lave temperaturer, frost til hård frost, vil det genererede gastryk være markant mindre end på en forårsdag og dette forhold kan være årsag til, at riflen ikke vil genlade.

Våbenfedt er godt, men kom det aldrig på slagfjedre. Slagfjedre skal i bedste fald have et lag tyndtflydende våbenolie. Dette gælder i særlig grad også halvautomatiske våben. I vinterlige temperaturer vil de fleste våbenfedttyper blive tykflydende eller pastaagtige og vil fremkalde genlade problemer eller klikkere.

2. Klikkere på patroner.

En klikker, er altid en ubehagelig oplevelse og kan have mange årsager, men husk altid og under alle forhold, at vente 30 sekunder og pege munden i en sikker retning, før man trækker patronen ud af kammeret.

At en patron klikker, kan skyldes en fejl i fænghætten en blokeret ildkanal i fænghættelommen mv. Det kan man alt sammen ikke gøre noget ved i situationen og derfor må man som jæger ty til, at undersøge ens våben for fejl. Man skal altid først konstatere om der er et indslags mærke fra slagstiften i fænghætten. Er indslags mærket normalt er det patronen der er årsagen. Består mærket af en antydning af en prik, kan årsagen skyldes at bundstykket ikke har været helt lukket. Dette ses ofte under Pürsch, hvor man let kan få skubbet til bundstykkegrebet eller lade håndtaget, så det ikke er helt lukket ned.

Rifler med snelle-aftræk kan for den uøvede aftrækkerfinger, forekomme at lave "klikkere". Her er dog ikke tale om en fejlfunktion på våbenet, men en betjeningsfejl. Når man har stikket en snelle, skal man forme sin aftrækkerfinger, som en krog. lægger man en mere lige finger på aftrækker, kan man komme til, at deaktivere snellen ved, at fingeren trykker på siden af den snelle aktiverede aftrækker. Det vil lyde som et klik, men snellen er kun blevet deaktiveret. Hust, har man stukket snellen, skal man "kroge" aftrækkeren.

3. Manglende præcision.

Her kan der være mange årsager, men en hurtig egenkontrol af sin riffel kan forebygge mange fejl.

Sørg for, at efterspændende skæfteskruerne før hver jagtsæson.

Kontroller, at skæftet ikke står hårdt på riffelpiben.

Efterse om de faste sigtemidler er fastspændte. Skruer i faste sigtemidler kan ofte løsne sig med tiden.

Kontroller om kikkert og montage er fastspændt. Tag grundigt fast i kikkerten og vrid den til siden og op og ned. Kun herved afsløres en evt. løs montage.

Kontroller om man kikkertens fokus er indstillet til ens øjenstyrke og at man kan skabe fokus i kikkerten. Defekte kikkerter afslører sig ofte ved, at man ikke kan finde fokus i kikkerten.

4. Utilstrækkelig udkaster funktion.

Hermed menes, at hylsteret ikke bliver kastet helt ud af riflen under almindelig repetering/genladning, men bliver liggende i låsestolen/styrerammen.

Den gamle Mauser 98 udtrækker og udkaster konstruktion er og bliver perfekt. Denne konstruktion har kun én fejl, at den ikke kan konstrueres bedre. Et udkaster blad, siddende i låsestolens bageste del, giver hylsteret et ordentligt spark i hylsterbunden og sendte dette sikkert ud når skytten repeterer. Skulle der optræde en udkaster fejl, skyldes det enten en vattet og svagelig langsom repeteringsgang, hvor bundstykket ikke betjenes konsekvent nok, eller at hylsteret under udkastningen støder på en påmonteret kikkerts vertikalstilletårn og slår tilbage ned i låsestolen. Mange taktiske og moderne kikkerter får større og større stilletårne og det bringer ofte udkaster problemer med sig. En Skinne/bromontage og ligeledes medfører samme problemer hvor hylsteret støder på under udkastningen.

En meget udbredt udkaster konstruktion på civile rifler er den såkaldte stift udkaster. Her er udkasteren placeret i bundstykkehovedet og fungerer ved et fjedertryk. Under udkaster stiften sidder en lille skrutfjeder, som leverer det fornødne tryk. Desværre ruster fjeder og stift ofte fast i bundstykket og så optræder problemerne. Vær derfor opmærksom på, om udkaster stiften fungerer som den skal ved, at trykke stiften ned.

5. Patroner der klemmer i kammeret.

Årsager til dette problem kan skyldes ammunitionen, kammerets dimensioner og kammervæggens overflade.

Ammunitionen kan være af meget forskellig beskaffenhed. Ofte optræder klemmere når militær ammunition afskydes i civile rifler. Især cal. .308, men også kal..223 af militær produktion kan give problemer. Det skyldes, at hylsterhalsen i militærammunition er tykkere end på civilt produceret ammunition. Hylsterhalsen er lidt tykkere/kraftigere, for at kunne tåle den hårdere behandling militærammunition udsættes for i automatvåben og maskingeværer. Det er ikke alle civile rifler, der har problemer med militærammunition, men særligt Tikka rifler har problemer dermed.

Genladt ammunition kan ofte give klemmere. Det kan skyldes for lille sættedybde så projektilet støder imod riflingernes overgangskonus, eller at hylsteret ikke er blevet full-sized i lade matricen eller, at hylsteret ikke er blevet trimmet, dvs., at det ganske enkelt er for langt.

Kammerrivaller, der skærer kammeret, kan variere i dimensioner og særligt slidte rivaller ved en riffelpibe-produktion vil give "små" kamre.

En nem og enkelt måde, at undgå og afhjælpe klemmere på er, at påføre hylstrene er let lag tynd våbenolie. Det vil skabe en glidefilm i kammeret og lette udtrækningen.

Er kammervæggens overflade derimod fyldt med huller og krater forårsaget af rust, kan kun et nyt skåret kammer løse problemerne med klemmere.

Det er generelt vigtigt, at inspicere og rengøre en riffels kammer for det kan meget let ruste.